

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 65g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 22 alin. (1) lit. b) și a unor prevederi din
articolul 44 alin. (2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor
și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor
afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri
nr. 1544 din 23 iunie 1993

*(pensia de dizabilitate a militarilor, a persoanelor din corpul de
comandă și din trupele organelor afacerilor interne)*

CHIȘINĂU

4 aprilie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Iulia Vartic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 20 mai 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 4 aprilie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a următoarelor prevederi din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23 iunie 1993:

- articolul 22 alin. (1) lit. b) și

- textul „înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu” din articolul 44 alin. (2).

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de dl avocat Dumitru Cucu, în interesele dlui Iurie Novițchi, în dosarul nr. 3a-284/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

3. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău format din dl Anatolie Minciuna și dnele Veronica Negru și Ecaterina Palanciuc, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

4. Dl Iurie Novițchi a activat 12 ani, 2 luni și 5 zile în cadrul organelor afacerilor interne, fiind concediat la 20 februarie 2009, din motiv de boală.

5. În perioada 20 februarie 2009 - 27 februarie 2019 (adică, timp de 10 ani) a primit o indemnizație pentru incapacitate de muncă.

6. La 16 septembrie 2019, dl Iurie Novițchi a depus la Casa Teritorială de Asigurări Sociale Leova (în continuare, CTAS) o cerere privind stabilirea pensiei de dizabilitate medie în conformitate cu Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

7. La 4 noiembrie 2019, CTAS i-a stabilit dlui Iurie Novițchi o pensie de dizabilitate medie în mărime de 901,54 lei, cu achitarea ei din 27

februarie 2019. Nefiind de acord cu această decizie, dl Iurie Novîțchi a formulat o cerere prealabilă împotriva CTAS Leova.

8. Prin răspunsul din 24 decembrie 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale a menționat că, potrivit certificatului nr. 1446 eliberat de MAI, dlui Iurie Novîțchi i-a fost achitată indemnizația pentru incapacitate de muncă până la 26 februarie 2019, pensia de dizabilitate medie fiindu-i stabilită din 27 februarie 2019, în proporție de 30 % din suma soldei primite înainte de concediere.

9. La 30 decembrie 2019, dl Iurie Novîțchi a formulat o cerere de chemare în judecată împotriva CNAS, care a fost respinsă de Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani. Hotărârea a fost contestată cu un apel la 13 ianuarie 2021.

10. La 13 aprilie 2022, dl avocat Dumitru Cucu a ridicat, în interesele dlui Iurie Novîțchi, excepția de neconstituționalitate a articolului 22 alin. (1) lit. b) și a textului „înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu” din articolul 44 alin. (2) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

11. Prin Încheierea din 11 mai 2022, Curtea de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Articolul 51 Protecția persoanelor cu dizabilități

„(1) Persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul asigură pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

[...]”

13. Prevederile relevante ale Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor

interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23 iunie 1993 sunt următoarele:

Articolul 22
Mărimea pensiei

„(1) Mărimea pensiei de dizabilitate se stabilește în următoarele proporții:

[...]

b) persoanelor cu dizabilități indicate la art. 21 lit. b) încadrate în grad de dizabilitate severă – 75 procente, dizabilitate accentuată – 55 procente și dizabilitate medie – 30 procente din sumele respective ale soldei (câștigului)..”

[...]

Articolul 44
Câștigul (solda) din care se calculează pensia

„[...]

(2) Pensia pentru persoanele menționate se calculează din: salariul funcției, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu **primite înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu**, cu excepția plăților compensatorii și a indemnizației bănești unice în mărimea sumei mijloacelor bănești de întreținere pe un an.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

14. Autorul excepției susține că prevederile contestate îi restrâng în mod disproporționat dreptul la un trai decent, deoarece permit stabilirea pensiei de dizabilitate sub limita minimului de existență.

15. Totodată, în opinia autorului, stabilirea pensiei de dizabilitate medie în cuantum de 30% din câștigul primit în ultimul an de serviciu nu este un mecanism de calcul apt să-i asigure un minim de existență și nici nu ține cont de rata inflației. În particular, pensia de dizabilitate medie stabilită autorului a fost calculată prin raportare la câștigul obținut în anul 2009, atunci când s-a concediat, a cărui valoare a fost diminuată considerabil de fluctuațiile economice.

16. Prin urmare, autorul excepției susține că dispozițiile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 47 și 51 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23 iunie 1993, ține de competența Curții Constituționale.

19. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, Curtea constată că sesizarea este formulată de

subiectul căruia i s-a conferit acest drept pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

20. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 22 alin. (1) lit. b) și textul „înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu” din articolul 44 alin. (2) din Legea citată *supra*. Aceste prevederi nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

21. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect examinarea unei cereri de apel împotriva hotărârii primei instanțe prin care s-a refuzat anularea unei decizii privind stabilirea pensiei de dizabilitate (a se vedea §§ 8-10 *supra*). Curtea admite că prevederile contestate vor fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

22. Curtea notează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental (a se vedea HCC nr. 33 din 26 octombrie 2021, § 18). Autorul excepției a susținut incidența articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 47 [*dreptul la asistență și protecție socială*] și 51 [*protecția persoanelor cu dizabilități*] din Constituție.

23. Curtea a reținut că articolul 1 alin. (3) din Constituție nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul excepției trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestui articol (a se vedea HCC nr. 5 din 3 martie 2022, § 59).

24. Articolul 47 din Constituție reprezintă o normă centrală în domeniul securității sociale și poate acoperi orice domeniu, inclusiv cel prevăzut de articolul 51 din Constituție, care are un caracter special în domeniul securității sociale. Așadar, potrivit articolului 51 alin. (1) din Constituție, persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți (a se vedea HCC nr. 3 din 24 februarie 2022, § 17). Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință în drepturile fundamentale garantate de articolele 47 și 51 din Constituție (a se vedea HCC nr. 33 din 26 octombrie 2021, § 18; DCC nr. 180 din 25 noiembrie 2021, § 17).

25. Cu privire la criticile referitoare la mecanismul de calcul al pensiei de dizabilitate, Curtea notează că sistemul public de asigurări sociale are la baza principiul contributivității, care presupune că drepturile de asigurări sociale se cuvin pe baza contribuțiilor de asigurări sociale plătite. Mai mult, în jurisprudența sa, Curtea a menționat că pensia de dizabilitate are natura juridică a unei prestații de asigurări sociale și este diferită de alocația socială, care are un caracter social (a se vedea HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 58).

26. Pe de altă parte, până la 1 ianuarie 2017, militarii care îndeplinesc serviciul prin contract, persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și sistemului penitenciar, ofițerii de protecție și colaboratorii organelor securității statului și Centrului Național

Anticorupție nu aveau obligația de a achita contribuții de asigurării sociale, deși beneficiau de asigurare de stat obligatorie din bugetul de stat. Abia la 1 ianuarie 2017, atunci când a intrat în vigoare Legea nr. 290 din 16 decembrie 2016, aceștia au fost incluși în categoria persoanelor asigurate obligatoriu care achită contribuții de asigurări sociale în bugetul asigurărilor sociale (articolul 4 alin. (1¹) din Legea privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 din 8 iulie 1999).

27. Totuși, legislatorul i-a garantat acestei categorii de persoane, inclusiv până la data de 1 ianuarie 2017, dreptul la pensie de dizabilitate și, în acest sens, potrivit articolului 22 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, persoanele cu dizabilitate medie, inclusiv autorul sesizării, beneficiază de pensie de dizabilitate în cuantum de 30 % din sumele soldei/câștigului.

28. În această cauză, autorul excepției, *inter alia*, invită Curtea să aprecieze caracterul cuantumului pensiei de dizabilitate medie din perspectiva a 30 % calculate din suma soldei primite în ultimul an de serviciu. Astfel, potrivit articolului 22 alin. (1) lit. b) din Legea precitată, în cazul persoanelor încadrate în grad de dizabilitate severă, mărimea pensiei de dizabilitate se stabilește în proporție de – 75 procente, în grad de dizabilitate accentuată – 55 procente, iar în grad de dizabilitate medie – 30 procente din sumele respective ale soldei (câștigului).

29. Curtea reține că stabilirea pensiei de dizabilitate în proporție de 30% pentru o dizabilitate medie din suma soldei primite în ultimul an de serviciu este o măsură care aplică tehnica clasificării în categorii, în funcție de criteriile relevante, *i.e.* a gradului de dizabilitate. Deși o asemenea metodă, în funcție de gradul de dizabilitate, poate oferi unor persoane o pensie mai mică decât altora, legislatorul beneficiază, în virtutea marjei sale discreționare, de această competență.

30. Deși componentele și proporțiile mecanismului de calcul al pensiei de dizabilitate potrivit Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993 lasă loc de discuții cu privire la cea mai bună soluție, *e.g.* stabilirea acelorași proporții ca în cazul compensației de întreținere lunară în caz de apariție a dizabilității, nu ține de competența Curții să decidă în această materie (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 175 din 23 noiembrie 2021, § 25). De asemenea, nici articolul 51 și nicio altă prevedere din Constituție nu stabilesc un cuantum exact al pensiei de dizabilitate minime care trebuie asigurat persoanelor cu dizabilitate medie. De altfel, de vreme ce domeniul protecției sociale implică adoptarea unor decizii de natură politică și socială, Parlamentul și Guvernul se bucură de o marjă discreționară (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021, §§ 72-73; DCC nr. 175 din 23 noiembrie 2021, § 24).

31. Cu privire la faptul că mecanismul de calculare a pensiei nu ține cont de rata inflației, Curtea observă că pensiile se indexează anual. Coeficientul de indexare constituie rata inflației la sfârșitul anului precedent, exprimată prin creșterea prețurilor de consum în luna decembrie a anului respectiv față de aceeași lună a anului premergător. Coeficientul de indexare se stabilește de către Guvern (articolul 64 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 coroborat cu articolul 13 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii). Mai mult, potrivit

articolului 1 pct. 9) din Hotărârea Guvernului nr. 197 din 23 martie 2022 cu privire la indexarea și majorarea prestațiilor sociale, pensiile stabilite în temeiul Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544/1993 se indexează cu coeficientul 13,94 %. Din această perspectivă, indexarea se aplică în cazul unei pensii deja stabilite, *i.e.*, adică a unui drept câștigat, și nu în cazul unui drept la pensie care încă nu este exercitat. Așadar, având în vedere că pensia achitată persoanelor cu dizabilitate medie stabilită pe baza Legii contestate se indexează, Curtea nu poate reține acest capăt al sesizării.

32. În consecință, Curtea menționează că prevederile criticate nu interferează cu drepturile garantate de articolele 47 și 51 din Constituție. Din acest motiv, nici articolul 1 alin. (3) din Constituție nu este incident.

33. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 22 alin. (1) lit. b) și a textului „înainte de concediere, precum și din media lunară a altor recompense, plăți, sporuri și suplimente primite în ultimul an de serviciu” din articolul 44 alin. (2) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23 iunie 1993, ridicată de dl avocat Dumitru Cucu, în interesele dlui Iurie Novîțchi, în dosarul nr. 3a-284/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 4 aprilie 2023
DCC nr. 39
Dosarul nr. 65g/2022